

доступу: <http://corruption.net/component/k2/item/6937-sumni-z-hirkym-prysmakom-pidsumky-richnytsi-yevromaydanu>.

18. Федоров М. Нарцисизм посткомуністичної української еліти / М. Федоров // Політична думка. – 2005. – №3. – С.20.

19. Фесенко В. Як змінити якість політичної еліти України?: Лекція [Електронний ресурс] / В. Фесенко. – 2012. – 23 листопада. – Режим доступу: <http://polit.ua/lectures/2012/02/28/fesenko.html>.

References

1. Ashyn H. Osnovi sovriemnoyi elitologii / H. Ashyn, A. Ponedielkov, V. Ilnatov, A. Starostin. – М.: Prior, 2005. – 302 s.

2. Berezna I. Onovlennia politychnoi elity v Ukraini: nespodivanka obitsianoi ataky / I. Berezna // Viche. – 2010. – №7, kviten. – С.4–5.

3. Holovaty M. Komu sluzhyt politychna elita? / M. Holovaty // Personal. – 2006. – №21 (172), 30 travnia. – С.35–41.

4. Horbach D. Evoliutsiya ukrainskoi politychnoi elity: vid partiynykh bosiv do bosiv velykoho biznesu / D. Horbach // Naukovi zapysky. – 2003. – Т.22. – Ч.ІІ. – С.196–200.

5. Zhuravskiy V. Politychna elita Ukrainy: teoriya i praktika transformatsii / V. Zhuravskiy, O. Kucherenko, M. Mykhalchenko. – К.: Lohos, 1999. – 283 s.

6. Kolesnykov O. Pislia Maydanu: do pytannia pro stratehiyu rozvytku Ukrainy / O. Kolesnykov // Naukovi zapysky In-tu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa. – 2014. – Vyp.3. – С.295–306.

7. Kriukov O. Demokratyzatsiya suspilstva ta rozvytok elity / O. Kriukov // Visnyk NADU. – 2004. – №4. – С.470–475.

8. Lohunova M. Vidpovidalnist politychnoi elity Ukrainy yak vazhlyvyi moralno-psykholohichni chynnyk udoskonalennia derzhavno-upravlynskykh vidnosyn / M. Lohunova, O. Pshenychniuk // Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. – 2011. – Vyp.2. – С.43–51.

9. Mandziy L. Politychna elita v perekhidnykh suspilstvakh / L. Mandziy // Naukovi pratsi istor. f-tu Zaporizkoho derzh. un-tu. – Zaporizhzhia, 2008. – Vyp. XXIII: Politychna elita v istorii Ukrainy. – С.50–61.

10. Leshchenko V. Transformatsiya politychnoi systemy ta rol politychnykh elit u rozvytku suspilstva / V. Leshchenko // Viche. – 2009. – №11, cherven. – С.25–28.

11. Parasiuk V. Maidan i ATO – dzherela novoi elity v Ukraini [Elektronnyi resurs] / V. Parasiuk. – 2015, 16 liutoho. – Rezhim dostupu: http://www.ukrinform.ua/ukr/news/parasyuk_maydan_i_ato_dzherela_novoi_elity_v_ukraini_2022563.

12. Piren M. Polityko-vladna elita Ukrainy (sotsio-psykholohichna model): Monohrafiya / M. Piren. – К.: In-t psykholohii im. H. S. Kostiuka; Kirovohrad: Imeks-LTD, 2013. – 136 s.

13. Piren M. Rol polityko-upravlynskoi elity v utverzhenni doviry v suspilstvi / M. Piren // Sotsialna psykholohiya. – 2009. – №3. – С.62–69.

14. Piren M. Ukrainska elita i problemy modernizatsii suspilstva / M. Piren // Universum. – 2000. – №3–4. – С.42–43.

15. Piren M. Ukrainska politychna elita i problemy demokratyzatsii suspilstva [Elektronnyi resurs] / M. Piren. – Rezhim dostupu: <http://www.ji.lviv.ua/n45texts/piren.htm>.

16. Pobochny I. Transformatsiya suchasnoi ukrainskoi elity ta ii mistse v politychniy borotbi / I. Pobochny // Vestnik Sevastopolskoho hos. tekhn. un-ta. – 2007. – Vyp.84. – С.50–54.

17. Riabets M. Sumni, z hirkym prysmakom, pidsumky richnytsi Yevromaidanu [Elektronnyi resurs] / M. Riabets. – Informatsiynyi portal: Ukraina bez koruptsii. – 2014. – 20 lystopada. – Rezhim dostupu: <http://corruption.net/component/k2/item/6937-sumni-z-hirkym-prysmakom-pidsumky-richnytsi-yevromaydanu>.

18. Fedorov M. Nartsysyzm postkomunistychnoi ukrainskoi elity / M. Fedorov // Politychna dumka. – 2005. – №3. – С.20.

19. Fesenko V. Yak zminyty yakist politychnoi elity Ukrainy?: Lektsiya [Elektronnyi resurs] / V. Fesenko. – 2012. – 23 lystopada. – Rezhim dostupu: <http://polit.ua/lectures/2012/02/28/fesenko.html>.

Shuka I. A., PhD in political science, Associate Professor of Social Sciences of National University of Water Management and Nature Resources Use (Ukraine, Rivne), maksi23@i.ua

The transformation of the political elite of modern Ukraine

The article showed particular qualities of the process of the political elite formation in Ukraine, its specific features, investigated a content of current transformation processes in the political elite, most important directions of its transformation in prospect, forecasted the results of the political elite transformation

in future. The problems have been analyzed in the framework of structural-functional and liberal approaches to society elitism; the article used the historical, functional, structural and functional method in particular, systematic, normative value general theoretical research methods. The author concludes that Ukrainian political elite has such features as insularity, political and economical conservatism, the presence of clans, populism, pragmatism and one-dimensionality, corporate self-interest, low level of morality; accordingly this elite can not effectively carry out its functions. The main directions of elite transformation in prospect are changing the principle of its formation, role in this of the parties and political movements, by introducing the mechanisms of inner-party democracy, implementation of new approaches to financing of political parties and political activity in particular, separation of political and economical elites, of full value and constructive counterelite formation and other.

Keywords: political elite, political leader, Ukraine, transformation, society, democracy, conservatism, clans, populism.

Шука І. А., кандидат політичних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін, Національний університет водного господарства та природопольовання (Україна, Рівно), maksi23@i.ua

Трансформація політичної еліти сучасної України

Рассмотрены особенности процесса формирования политической элиты в Украине, ее специфические черты, исследована сущность современных трансформационных процессов в политической элите, наиболее важные направления ее трансформации в перспективе, сделан прогноз по результатам трансформации политической элиты в будущем. Анализ произведен в рамках структурно-функционального и либерального подходов к вопросу элитарности общества; использованы исторический, функциональный, в частности структурно-функциональный, системный, нормативно-ценностный общетеоретические методы исследования. Автор пришел к выводу, согласно которым украинской политической элите присущи такие черты как закрытость, политический и экономический консерватизм, клановость, популизм, прагматизм и одномерность, корпоративный эгоизм, низкий уровень моральности; соответственно, она не способна эффективно выполнять свои функции. Основными направлениями трансформации элиты в перспективе являются изменения принципа ее формирования, роли в этом партий и политических движений, в частности за счет внедрения механизмов внутрипартийной демократии, реализации новых подходов к финансированию политических сил и политической деятельности в общем, разделению политической и экономической элит, формирование полноценной конструктивной контрэлиты и другие.

Ключевые слова: политическая элита, политический лидер, Украина, трансформация, общество, демократия, консерватизм, клановость, популизм.

* * *

УДК 324

Арабаджиев Д. Ю.,

доктор політичних наук, доцент, професор кафедри соціальної роботи, Запорізький національний технічний університет (Україна, Запоріжжя), dimariy218@ua.ua

Фокус-групові політичні дослідження як метод громадського моніторингу виборів в Україні: досвід застосування

Розглянуто особливості фокусованих групових інтерв'ю як одного з методів громадського моніторингу виборчого процесу в Україні. Визначено окремі переваги та недоліки цього методу. Представлено досвід реалізації фокус-груп в рамках здійснення громадського моніторингу виборчого процесу ВГО ГМ «ОПОРА».

Ключові слова: фокус-група, інтерв'ю, прикладні політичні дослідження, громадський моніторинг, виборчий процес.

Зростання інтересу до здійснення громадського моніторингу виборів в Україні – зокрема, забезпечення його високої якості, об'єктивності, необхідної періодичності, а також, природно, до методів збору інформації в рамках моніторингової діяльності, є однією з характерних особливостей сучасного етапу розвитку політології. Це пов'язано, по-перше, з соціально-політичними процесами, що тривають в нашій країні, а, по-друге, з усвідомленням «білих плям» сучасної політичної науки, у порівнянні з політичними реаліями.

Основним методом, використовуваним під час моніторингової діяльності на всіх етапах є, беззаперечно, метод спостереження. Але на різних етапах моніторингу для реалізації його завдань застосовується низка

інших методів: на міжелекторальному етапі, з метою вивчення політичного поля, – опитувальні методики (масові, експертні опитування), case-study, круглі столи, консультації та фокус-групи.

Останній метод – метод фокусованих групових інтерв'ю – в Україні досить рідко виступає об'єктом теоретичних розробок. При цьому варто підкреслити, що і на Заході, незважаючи на певні здобутки, теоретичне осмислення методу фокусованих групових інтерв'ю знаходиться на початковій стадії. Дедалі нагальнішою стає потреба у дослідженні можливостей цього методу з точки хору політології, у розробці науково обґрунтованих процедур контролю за надійністю фокус-групової інформації, тощо.

Метод фокусованих групових інтерв'ю вперше стає об'єктом наукового дослідження у 50-ті роки ХХ століття. Перша узагальнююча праця, присвячена фокус-групам, належить Р. Мертону. У 80–90-ті роки ХХ ст. спостерігається активізація теоретичних досліджень, присвячених фокус-груповим інтерв'ю (А. Гольдман, Т. Грінбаум, Р. Крюгер, Д. Морган, Н. Хендерсон та ін.). З одного боку, розробляються організаційно-методичні проблеми, пов'язані з проведенням фокус-груп, а з іншого – здійснюються порівняльний аналіз фокус-групових інтерв'ю та низки інших методів збору інформації.

Проте, на сьогодні багато з проблем, вивчення яких дозволяє адекватно оцінити можливості фокус-груп як методу прикладних політичних досліджень взагалі та, зокрема, в процесі моніторингової діяльності, лише поставлені та потребують детального дослідження.

Метою статті є розкриття особливостей фокусованих групових інтерв'ю як одного з методів громадського моніторингу виборчого процесу в Україні.

Ефективність громадського моніторингу безпосередньо пов'язана з використанням прикладних політичних досліджень. Проведення швидкого статистичного підрахунку голосів, масових й експертних опитувань, екзит-полів, роботи у фокус-групах та інших подібних методик в рамках моніторингової діяльності забезпечує реалізацію низки цілей: виявлення стану суспільної або експертної думки з того або іншого питання, що цікавить суб'єктів моніторингу; прогнозування перебігу виборчого процесу та його результатів; винайдення оптимальних шляхів для розв'язання актуальних проблем; виявлення тенденцій соціальних і політичних змін; верифікація результатів голосування; профілактика фальсифікацій, тощо.

Особливе місце серед методів, використовуваних у процесі громадського моніторингу, посідає метод фокус-груп. Метод фокус-груп або метод фокусованого групового інтерв'ю чи метод групового глибинного інтерв'ю належить до так званих «якісних» методів соціологічного дослідження [1; 2]. На відміну від розвинених країн, він тільки починає набувати поширення в Україні й досить рідко використовується в рамках досліджень, які стосуються політики взагалі й виборчого процесу зокрема, хоча вони мають довгу історію застосування в галузі маркетингових досліджень [6], а останнім часом і в медичних дослідженнях [8]. Це підтверджує важливість оцінки можливості застосування і значення фокус-груп в якості інструменту прикладних політичних досліджень.

Є багато визначень фокус-групи в літературі, але такі функції, як організоване обговорення [5], колективна

діяльність [8], соціальні події і взаємодія [5] дозволяють визначити основні особливості, що відрізняють фокус-групи від інших методів прикладних політичних досліджень.

Пауелл [8] визначає фокус-групу як групу осіб, відібраних і зібраних дослідниками, щоб обговорити і прокоментувати, виходячи з особистого досвіду, тему, що є предметом дослідження.

Фокус-групи є формою групового інтерв'ю, але важливо розрізняти ці два методи досліджень. Групове інтерв'ю передбачає інтерв'ювання певної кількості людей, при цьому акцент робиться на питаннях і відповідях, що їх отримує дослідник від учасників (тобто важливим є зв'язок дослідник – учасники інтерв'ю).

В рамках фокус-групи, на відміну від групового інтерв'ю, акцент зроблено на взаємодії в рамках групи, заснованої на темах, які «підкидає» дослідник [6, с. 12].

Звідси ключовою характеристикою, яка відрізняє фокус-групи, є взаєморозуміння і дані, отримані в результаті взаємодії між учасниками фокус-групи.

Мертон [7] визначив основні параметри проведення фокус-групового інтерв'ю. Це, зокрема, забезпечення того, що всі учасники фокус-групи мають певний досвід або певну сформовану думку про тему дослідження; що розроблена і використовується певна стандартизована процедура проведення інтерв'ю; і що суб'єктивний досвід учасників розглядається у зв'язку з наперед заданими дослідницькими питаннями.

Основна мета фокус-групових досліджень – це отримання даних завдяки використанню відносин, почуттів, переконань, досвіду і реакцій респондентів у такий спосіб, в який це не було б можливим при використанні інших методів, наприклад, спостереження, індивідуального інтерв'ю або анкетування. Ці відносини, почуття і переконання можуть бути частково залежні від групи або соціального середовища, але якнайкраще вони можуть бути виявлені саме за допомогою соціальної взаємодії, що передбачає перебування у фокус-групі.

У порівнянні зі звичайним інтерв'ю, яке спрямоване на виявлення індивідуальних відносин, вірувань і почуттів, фокус-групи дозволяють виявити різноманіття думок і емоційних процесів в контексті групи. Втім, звичайно, індивідуальне інтерв'ю дослідникові легше контролювати, ніж фокус-групи, в якій учасники можуть взяти на себе ініціативу.

У порівнянні зі спостереженням, фокус-група дозволяє досліднику отримати більшу кількість інформації в більш короткий період часу. Методи, що базуються на спостереженні, як правило, передбачають, що дослідник чекатиме, коли станеться та або інша подія (відбудеться реакція, зміна тощо), в той час як дослідник сам скеровує перебіг інтерв'ю у фокус-групі. У цьому сенсі фокус-групи є скоріш не природними, а організованими заходами.

Фокус-групи можуть бути використані на попередніх і пошукових етапах дослідження, в ході дослідження, щоб, наприклад, оцінити або розробити конкретну програму заходів, або після того, як програму заходів було реалізовано, щоб оцінити їхній вплив або визначити подальші напрямки дій. Фокус-групові дослідження можуть бути використані або як окремі самостійні методи, або як доповнення до інших методів, особливо для триангуляції [6] та перевірки дії методів, у комбінації з якими використано фокус-групу.

Фокус–групове дослідження може допомогти визначати гіпотези дослідження, розробляти питання анкет і складати керівництво до проведення інтерв'ю.

Фокус–групи, втім, обмежені в плані їх здатності до поширення результатів дослідження на все населення, в основному, через невелику кількості людей, що беруть участь у дослідженні, і ймовірності того, що учасники не є репрезентативною вибіркою.

Взаємодія є найважливішою характеристикою фокус–груп, адже взаємодія між учасниками підкреслює їх погляд на світ, виявляє те, як вони характеризують позначену проблему, дозволяє зрозуміти їх цінності та переконання, погляд на ситуацію. Взаємодія також дає можливість учасникам поставити один одному певні питання, а також по–новому оцінити і переглянути своє власне розуміння конкретної ситуації, свій досвід [4].

Ще одна перевага фокус–груп полягає в тому, що в рамках фокус–групи отримання інформації побудоване таким чином, що дозволяє дослідникам з'ясувати, який аспект питання є найбільш важливим, а також, що саме зумовлює його важливість. В результаті, можна краще зрозуміти причину розриву між тим, що люди говорять і що вони роблять. Якщо учасниками об'єктивно розкрито їхнє множинне розуміння питання, пояснення їхньої поведінки і відносин будуть більш коректно сформульовані.

Цікаво, що учасники фокус–груп також отримують певні переваги від цього процесу, до яких можна віднести:

- можливість бути залученими до процесу ухвалення рішень;
- виконання функцій експерта в тому або іншому питанні;
- набуття досвіду співпраці з дослідниками та іншими експертами (учасниками фокус–групи), тощо.

Прикладом застосування методу фокус–груп у контексті громадського моніторингу виборчого процесу може стати дослідження, яке проводилося ГМ «ОПОРА» [3] в 2011 році в міжелекторальний період в складі Громадського консорціуму виборчих ініціатив і стосувалося найбільш проблемних питань виборчих перегонів 2012 року.

Фокус–групи стали частиною організованого Консорціумом відкритого громадського обговорення виборчої реформи в Україні, яке складалося з експертного опитування, публічних дискусій, фокус–груп, відбувалося протягом місяця за участю 1359 експертів з усіх регіонів України, зокрема й Запорізької області. Так, у м. Запоріжжі в жовтні 2011 року було організовано фокус–групу в рамках проекту «Сприяння подальшому зміцненню виборчих процесів в Україні».

Розглянемо детальніше її діяльність.

Цільова аудиторія (учасники фокус–групи):

- представники політичних партій;
- представники дільничних (територіальних або окружних) виборчих комісій;
- представники Відділів ведення Державного реєстру виборців;
- представники місцевих органів виконавчої влади;
- кандидати у депутати (у період виборів);
- довірені особи кандидатів у депутати (у період виборів);
- депутати місцевих представницьких органів влади;
- представники НУО, діяльність яких співвідноситься з тематикою розвитку демократичних процедур, з різними аспектами виборів;

– журналісти, які висвітлюють теми суспільно–політичних змін.

У фокус–групі були обговорено такі теми:

1. доцільна виборча система для формування національного парламенту;
2. виклики сучасного законодавства у сфері організації та проведення виборів до Верховної Ради України у 2012 році;
3. відповідність стану виборчого законодавства міжнародним стандартам і рекомендаціям міжнародних організацій – ОБСЄ/БДПЛ, Венеціанської комісії, Міжнародної фундації виборчих систем.

Результати обговорення на регіональному рівні (а саме – оцінка спеціалізованими цільовими групами потреб і завдань виборчої реформи в Україні) увійшли до результатів на національному рівні.

Було з'ясовано, що найбільш проблемні точки виборчих перегонів 2012 року – це процес нарізки округів, складання списків виборців, організація голосування і встановлення його результатів. Також було відзначено вірогідність тиску на ЗМІ та складності оскарження порушень в судах. Але найголовнішим ризиком було названо змішану систему, яка сприяє впливу адміністративного ресурсу на результати виборів.

Як свідчать результати громадського моніторингу виборів до Верховної Ради України, висновки цього дослідження цілком підтвердилися в частині загроз для демократичності й відповідності законодавству виборчого процесу.

Висновок з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. У статті позначено основні риси фокус–групи досліджень. Практичні міркування і час, необхідний для проведення дослідження у фокус–групах, можуть перешкоджати отриманню необхідних даних при використанні цього методу. Проте ті, хто бере участь у такого роду досліджень, отримують і певні переваги. Процес дослідження може сприяти більш тісній співпраці між учасниками фокус–групи, розширенню їхніх можливостей і цікавим завданням для дослідників.

Як показав практичний досвід застосування методу фокус–груп, він підтвердив свою ефективність для громадського моніторингу виборчого процесу. Узагальнюючи, можна сказати, що цей метод, репрезентуючи думку експертів з окремого питання (чи питань), які стосуються виборчого процесу, використовується як джерело якісної надійної компетентної інформації, яка слугує для попередження порушень під час виборів, формування стратегій громадського моніторингу, з урахуванням виявлених слабких місць і загроз, вдосконалення чинного законодавства та ін.

Список використаних джерел

1. Белановский С. А. Метод фокус–груп / С. А. Белановский. – М.: Издательство Магистр, 1996. – 272 с.
2. Методика и техника фокусированного интервью / С. А. Белановский. – М.: Наука, 1993. – 214 с.
3. Офіційний сайт Всеукраїнського громадського об'єднання Громадянська мережа «ОПОРА» opora.org/.
4. Gibbs A. Focus Groups [Electronic Source] / Anita Gibbs. – Access Mode: <http://sru.soc.surrey.ac.uk/SRU19.html>.
5. Kitzinger J. The methodology of focus groups: the importance of interaction between research participants / J. Kitzinger // *Sociology of Health*. – 1994. – No16 (1). – P.103–21.
6. Morgan D. L. Focus groups as qualitative research / David L. Morgan. – London: Sage, 1999. – 88 p.

7. Merton R. K. Focused Interview / Robert K. Merton. – London: Free Press, 1990. – 200 p.

8. Powell R. A. Focus groups / Powell R. A. and Single H. M. // International Journal of Quality in Health Care. – 1996. – No8 (5). – P.499–504.

References

1. Belanovskij S. A. Metod fokus–grupp / S. A. Belanovskij. – M.: Izdatel'stvo Magistr, 1996. – 272 s.
2. Belanovskij S. A. Metodika i tehnika fokusirovannogo interv'ju / S. A. Belanovskij. – M.: Nauka, 1993. – 214 s.
3. Oficijnyj sajt Vseukrai'ns'kogo gromads'kogo ob'jednannja Gromadjans'ka mrezhka «OPORA» oporaua.org/.
4. Gibbs A. Focus Groups [Electronic Source] / Anita Gibbs. – Access Mode: <http://sru.soc.surrey.ac.uk/SRU19.html>.
5. Kitzinger J. The methodology of focus groups: the importance of interaction between research participants / J. Kitzinger // Sociology of Health. – 1994. – No16 (1). – P.103–21.
6. Morgan D. L. Focus groups as qualitative research / David L. Morgan. – London: Sage, 1999. – 88 p.
7. Merton R. K. Focused Interview / Robert K. Merton. – London: Free Press, 1990. – 200 p.
8. Powell R. A. Focus groups / Powell R. A. and Single H. M. // International Journal of Quality in Health Care. – 1996. – No8 (5). – P.499–504.

Arabadjiev D. Yu., Doctor of Political Sciences, Professor of Social Work Department, Zaporizhzhya National Technical University (Ukraine, Zaporizhzhya), dimariy218@ya.ua

Focus group interviews as a method of political public monitoring of elections in Ukraine: the experience of conducting

The article deals with the peculiarities of focused group research as a method of public monitoring of the electoral process in Ukraine. Some advantages and disadvantages of this method are defined in the article. The experience of the implementation of focus groups into the public monitoring of the electoral process by NGO «OPORA» is given.

Keywords: focus group, interview, applied policy research, public monitoring, election process.

Арабаджиев Д. Ю., доктор политических наук, доцент, профессор кафедры социальной работы, Запорожский национальный технический университет (Украина, Запорожье), dimariy218@ya.ua

Фокус–групповые политические исследования как метод общественного мониторинга выборов в Украине: опыт применения

Рассмотрены особенности фокусированных групповых интервью как одного из методов общественного мониторинга избирательного процесса в Украине. Определены отдельные преимущества и недостатки этого метода. Представлен опыт реализации фокус–групп в рамках осуществления общественного мониторинга избирательного процесса ВОО ГС «ОПОРА».

Ключевые слова: фокус–группа, интервью, прикладные политические исследования, общественный мониторинг, избирательный процесс.

* * *

УДК 327.7:061.1.НАТО(477)

Вонсович О. С.,
кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин, ПРАТ «Вищий навчальний заклад «Київська гуманітарна академія» (Україна, Київ), sefinrof@ipnet.ua

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З НАТО

Метою даної статті є аналіз перспектив розвитку відносин України з НАТО. Для цього автором досліджено сучасний стан відносин відомо, а також окремі напрями співробітництва. Під час написання статті, автором були використані наступні методи: аналіз, синтез, порівняння, індукція, дедукція. Основні одержані висновки полягають в наступному: на сучасному етапі розвитку відносин України з НАТО спостерігається ряд позитивних моментів (співробітництво поступово набуває все більш практичного виміру, наша держава розширює спектр напрямів відносин, Альянс стає більш зацікавленим в продовженні діалогу, розвивається воєнно–політичне та воєнно–технічне співробітництво та ін.); в разі подолання деструктивних процесів та відновлення конструктивної взаємодії між гілками влади всередині держави процес інтеграції України до НАТО набуде більш практичного змісту, що

позитивним чином позначиться на підвищенні рівня обороноздатності та національної безпеки, а також сприятиме розвитку інтеграції нашої держави до євроатлантичного простору безпеки.

Ключові слова: Україна, НАТО, співробітництво, відносини, безпека, виклики, загрози.

Основною проблемою, яку аналізує автор в даній статті, – є аналіз та визначення перспектив розвитку відносин України з НАТО на сучасному етапі. Такими, які раніше не були достатнім чином обґрунтовані, видаються наступні аспекти: сучасний стан відносин України з НАТО в умовах конфліктних протиріч на сході; деструктивний характер процесів в економічній, політичній, соціальній та інших сферах, який негативним чином впливає на інтеграцію до Організації Північноатлантичного договору; розширення стратегічного та конструктивного діалогу з широкого кола питань безпекової сфери та ряд інших.

Серед останніх досліджень і публікацій, присвячених досліджуваній тематиці, автор виділяє матеріали публікації Н. Кайданович, в якій були досліджені такі важливі питання як: перспективи співпраці Північноатлантичного альянсу та України в контексті її позаблокового статусу, воєнно–політичне співробітництво України з НАТО та ряд інших. В статті, також, були використані матеріали публікації зарубіжного дослідника Г. Кухалейшвілі, в якій він зосереджує увагу на результатах Саміту НАТО в Чикаго в 2012 р. і яким чином вони вплинули на відносини України з Організацією Північноатлантичного договору. В переважній більшості, автором в роботі використані матеріали засобів масової інформації, а також вітчизняні нормативно–правові акти, які регулюють відносини України з НАТО.

Метою даної статті є дослідження перспектив розвитку відносин України з НАТО.

Курс на «продовження конструктивного партнерства з Організацією Північноатлантичного договору та іншими військово–політичними блоками з усіх питань, що становлять взаємний інтерес» [1] визначено Законом України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики».

У лютому 2012 р. Центром Разумкова було проведено опитування експертів (взяло участь 35 експертів: народні депутати України, представники центральних і регіональних органів виконавчої влади, державних і неурядових дослідницьких структур у Києві та регіонах України) на тему «Зовнішня політика, національна безпека, позаблоковість і партнерство», результати якого були висвітлені в журналі «Національна безпека і оборона» №2–3 2012 р. [2]. Обираючи серед запропонованих варіантів (ЄС, НАТО, ОБСЄ, ОДКБ, ООН) абсолютна більшість (88%) експертів підтримали курс на партнерство з НАТО. Експерти, які обрали варіант «інше» (9,1%), пропонували повернутися згодом до курсу євроатлантичної інтеграції. Жоден з опитаних не підтримав варіант скорочення масштабів партнерства; лише 6,1% – рекомендують «зберігати відносини на рівні конструктивного партнерства, уникаючи нових ініціатив, що могли б негативно вплинути на відносини з іншими країнами». Отже, ідея продовження партнерства з НАТО може спиратися на міцну експертну підтримку [2, с. 68].

Якби всеукраїнський референдум про вступ України до НАТО відбувся в липні 2015 року, то 64% громадян країни, які взяли б у ньому участь, проголосували б за вступ до альянсу [3]. Це підтверджують дані соціологічного дослідження, проведеного Фондом «Демократичні